

تأثیر فعالیت داعش بر تفاوت‌های مذهبی در جمهوری اسلامی ایران

نویسندگان:

علی‌اصغر محمدی دارابی

صمد کیانی‌جو

پدیدآور: موسوی منور

بهار ۱۳۹۷

انتشارات تربیت

کلیه حقوق محفوظ است، هرگونه نسخه‌برداری اعم از زیراکس، بازنویسی، ذخیره کامپیوتری و اقتباس کلی و جزئی بدون مجوز کتبی ناشر و مؤلفین ممنوع بوده و از طریق قانونی قابل پیگیری است.

عنوان و نام پدیدآور: تاثیر فعالیت داعش بر تفاوت‌های مذهبی در جمهوری اسلامی ایران/نویسندگان
علی اصغر محمدی دارابی، صمد کیانی جو، سیدایوب موسوی منور.

مشخصات ظاہری: ۲۲۱ ص.

شایک: ۲۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۲۴-۶-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: داعش

IS (Organization): موضوع

موضوع: امنیت ملی -- ایران

National security--

موضوع: ایرانیان -- هویت قوم

Topics – موضوعات:

موضوع: قومیت - ایران - جنبه‌های سیاسی

Ethnicity -- Political aspects -- Iran: موضوعات

شناسه افزوده: کیانه جو، د. ۲۷ -

شناسه افزوده: موسوی منوچهر، ۱۳۰۲ -

ده بندی کنگره: ۵/۶۴۳۲/HV ۲/ ۳۹۷

ده بندی دیوس: ۶۲۵/۳۰۳

شماره کتابشناسی: ۵۳۳۰۸۸۱

استادان و محققان

عنوان: تأثیر فعالیت داعش بر تفاوت‌های مذهبی در جمهوری اسلامی ایران

ناشر: تربیت مدیر

نویسندگان: علی اصغر محمدی دارابی، صمد کیانی جو، سیدایوب رسولی منور.

ویراستار: سید محمد رضا موسوی

تیراڑ: ۵۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول

قریبت مدیر

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر شمالی، کوچه جعفرزادگان، پلاک ۸

تلفن: ۶۶۱۳۴۵۷۷

فهرست مطالب

۹

مقدمه

فصل اول: چارچوب نظری

۱۵

مقدمه

۱۶

۱-۱- رویکردهای امنیت

۱۶

۱-۱-۳- گفتار امنیت سلبی

۱۷

۲-۱-۲- گفتار امنیت ایجابی

۱۹

۲-۲- سازه‌انگاری

۳۳

۳-۲- امنیت در مکتب کینه‌ها

۳۹

۱-۳-۲- امنیت اجتماعی

۴۵

۴-۲- نتیجه‌گیری

فصل دوم: داعش: ماهیت، ساختار و اهداف

۵۱

مقدمه

۵۲

۱-۳- بنیادگرایی اسلامی و سلفی‌گری

۵۲

۱-۱-۳- بنیادگرایی اسلامی

۵۵

۲-۱-۳- سلفی‌گری

۵۷

۳-۱-۳- سنخ‌شناسی گروه‌های سلفی

۵۷

۱-۳-۱-۳- سلفی‌های ستیزه‌جو

۵۹

۳-۳-۱-۳- سلفی‌های دیوبندیه

- ۶۱ ۳-۳-۱-۳- سلفی‌های اعتدالی
- ۶۲ ۳-۱-۳-۴- سلفی‌های تکفیری
- ۶۶ ۳-۲- ماهیت و روند ظهور داعش
- ۷۶ ۳-۲-۱- ساختار داعش
- ۷۸ ۳-۲-۱-۱- سازمان‌ها و شوراها داعش
- ۸۲ ۳-۲-۲- منابع مالی داعش
- ۸۲ ۳-۱-۲-۱- کمک‌های خارجی
- ۸۴ ۳-۲-۲-۲- برابری از منابع نفتی
- ۸۶ ۳-۲-۲-۳- احاطه چارچوب و تحمیل مالیات
- ۸۶ ۳-۲-۳- شیوه‌های جذب نیرو
- ۹۰ ۳-۳- اهداف داعش
- ۹۲ ۳-۴- نتیجه‌گیری

فصل سوم: هویت ایرانی: یک پار-گی با پندپاره‌گی

- ۹۷ مقدمه
- ۹۸ ۴-۱- هویت
- ۹۸ ۴-۱-۱- انواع هویت
- ۹۹ ۴-۲- سطوح هویتی
- ۹۹ ۴-۱-۲-۱- سطح خرد (هویت شخصی)
- ۱۰۰ ۴-۲-۲-۲- سطح میانی (هویت اجتماعی)
- ۱۰۱ ۴-۲-۳- سطح کلان (هویت ملی)
- ۱۰۳ ۴-۱-۳- ابعاد هویت ملی
- ۱۰۳ ۴-۱-۳-۱- بعد جامعه‌ای
- ۱۰۴ ۴-۱-۳-۲- بعد تاریخی

- ۱۰۵ ۴-۱-۳- بعد جغرافیایی
- ۱۰۶ ۴-۱-۳- بعد فرهنگی
- ۱۰۷ ۴-۱-۳- بعد سیاسی
- ۱۰۷ ۴-۲- هویت ایرانی
- ۱۱۴ ۴-۲-۱- بنیادهای هویت ملی ایرانی
- ۱۱۵ ۴-۱-۱- سرزمین
- ۱۱۸ ۴-۲-۱- تاریخ ایران
- ۱۱۹ ۴-۱-۳- میراث سیاسی
- ۱۲۰ ۴-۲-۱- میراث فرهنگی ایران
- ۱۲۰ ۴-۱-۲-۴- زبان ملی (فارسی)
- ۱۲۲ ۴-۱-۲-۴- میراث معنوی ایران (دین)
- ۱۲۵ ۴-۱-۲-۴- آئین‌ها و رسوم ایران
- ۱۲۶ ۴-۲-۲- هویت و جغرافیای سیاسی ایران
- ۱۲۸ ۴-۲-۲-۱- الگوی ترکیبی ملت از منظر جامعه‌شناختی
- ۱۳۰ ۴-۲-۲-۲- الگوی ترکیبی ملت از منظر فضای جغرافیایی
- ۱۴۱ ۴-۲-۲- تنوع قومی و تهدیدات امنیتی
- ۱۴۲ ۴-۲-۳-۱- مرز نشینی
- ۱۴۳ ۴-۲-۳-۲- مداخله بیگانگان
- ۱۴۳ ۴-۲-۳-۳- تراکم شکاف قومی- مذهبی و زبانی
- ۱۴۴ ۴-۲-۴- بحران هویت قومی در ایران
- ۱۴۷ ۴-۳- نتیجه‌گیری

فصل چهارم: تأثیر داعش بر امنیت اجتماعی جمهوری اسلامی ایران

۱۵۴	۱-۵- داعش و امنیت اجتماعی جمهوری اسلامی ایران
۱۵۴	۱-۱-۵- مواضع رهبران داعش
۱۶۲	۲-۱-۵- پیامدها و تأثیرات سلفی‌گری و خیزش داعش
۱۶۳	۱-۲-۱-۵- پیامدهای داعش بر منطقه و جمهوری اسلامی ایران
۱۷۵	۲-۵- عوامل مؤثر بر حفظ انسجام ملی و هویت ایرانی
۱۸۲	۳-۵- راهکارهای حفظ انسجام هویتی و ملی ایرانی
۱۸۶	۱-۲۰-۱- تأمین امنیت اجتماعی گروه‌های قومی
۱۹۰	۲-۳-۵- توزیع عادلانه ثروت ملی میان مناطق مختلف کشور
۱۹۰	۳-۳-۵- گردش سرمایه اجتماعی در میان اقوام
۱۹۴	۴-۳-۵- نیاز گروه‌های اقلیت به برخورداری از امتیازات ملی
۱۹۹	نتیجه‌گیری
۲۱۱	فهرست منابع

مقدمه

فعالیت گروه تروریستی داعش در کشورهای سوریه و عراق و اخیراً در افغانستان و لیبی، موجب تهدید آفرینی در مناطق همجوار با توجه به گسترش قلمرو سرزمینی و ترویج آیین سلفی و تأکید بر محوریت خلافت اسلامی است. گروه داعش با تأکید بر عوامل هویتی و جهت‌دهی به افکار و مخاطبان به دنبال جذب اعضا بیشتری است. در این شرایط، کشور ایران به دلیل تنوع اقوام و امکان بروز شکاف‌های اجتماعی با توجه به این مسئله، به‌ویژه ممکن است امنیت اجتماعی و هویت ملی آن در معرض مناطق داعش قرار گیرد. در واقع، تعریف گستره جدید جغرافیایی از سوی داعش و داعیه، تشکیل حکومت در خراسان که زمانی تحت سیطره خلافت بوده، ممکن است تهدیدی علیه امنیت ملی و به ویژه امنیت اجتماعی جمهوری اسلامی ایران به شمار آید.

اهمیت ویژه امنیت اجتماعی در جوامعی که با تکثر اقوام مواجه‌اند، از منظر تصمیم‌سازان و سیاست‌گذاران در زمره موارد اساسی و حیاتی انگاشته می‌شود. در این میان، کشور ایران به دلیل تنوع فرهنگی و وجود اقوام مختلف و تفاوت‌های مذهبی در مناطق مختلف جغرافیایی از یک سو با فرصت‌هایی نظیر بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توان اقوام و سایر نیروهای اجتماعی مواجه است، اما از سوی دیگر وجود برخی تمایلات گسست-آفرین که نشأت گرفته از تعریف خود و غیریت‌زایی

است می‌تواند پیوستگی و انسجام درونی را با موانع جدی مواجه کند. در این شرایط که امکان شکنندگی و افزایش شکاف اجتماعی در ابعاد سیاسی، قومی و مذهبی وجود دارد، چگونگی اعمال سیاست‌های دقیق و منسجم برای حفظ همبستگی حائز اهمیت است. صرف‌نظر از آرایین و حضور متکثر اقوام در جمهوری اسلامی ایران، شرایط حاکم بر منطقه خاورمیانه و تحولاتی که در مجاورت مرزهای کشور رخ می‌دهد، امکان نفوذ و شکستگی را افزایش می‌دهد، چرا که بستر جامعه ایران علی‌رغم یکپارچگی داخلی، با برخی از شکاف‌های نامتقارن روبه‌روست و هر یک از نیروها حوازی برای وجودگرایی را قابل تصور می‌دانند. در شرایط کنونی نیز که ترور هم‌زمان منطقه به صورت نوین و در چارچوب باز تعریف جغرافیا و قلمرو به این کشور می‌پردازد، ضروری است که حفظ یکپارچگی درونی و امنیت ملی در رأس تصمیمات سیاست خارجی و امنیتی کشور قرار گیرد چرا که اعلام موجودیت گروه داعش و تلاش آن در جهت کسب و گسترش قلمرو می‌تواند برای کشورهای منطقه بویژه جمهوری اسلامی ایران یک تهدید محسوب گردد. در واقع، از منظر این رساله دولتها نه به عنوان توپ‌های بیلیارد یا جبهه‌های سیاه که در چارچوب برخی از رویکردهای نظری در عرصه سیاست بین‌الملل قلمداد می‌شوند، بلکه به عنوان یک جامعه‌ای متشکل از اجزاها، تاریخ‌ها، قومیت‌ها، فرهنگ‌ها و غیره هستند.

لذا، آنچه در این کتاب کانون توجه و تمرکز است، مسئله تأثیر

فعالیت داعش بر تفاوت‌های فرهنگی، قومی و مذهبی در جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک دولت است. بنابراین، این کتاب به دنبال پاسخ‌گویی به این است که نخست، به زمینه‌های شکل‌گیری داعش، ساختار و اهداف آن پردازد، دوم، مؤلفه‌ها و شاخصه‌های هویت ایرانی را مورد مذاقه و بررسی قرار دهد و در نهایت به چگونگی ایجاد شکاف در انسجام اجتماعی و سرزمینی جمهوری اسلامی ایران پردازد. لازم به ذکر است که برای پاسخ‌گویی و تبیین سؤالات ذکر شده از چارچوب نظری سازمان‌داری^۱ و مکتب کپنهاگ^۲ استفاده شده است.

1 Constructivism

2 Copenhagen School